

а часом і випереджало ті системні резюмуючі результати, до яких наукова антропологія приходила пізніше за літературно-художні тексти письменників.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-77>

Старжець В. І.

*кандидат історичних наук, викладач кафедри історії,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука*

ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Надзвичайно актуальним в умовах російської воєнної та ідеологічної агресії є вироблення ефективних методів протидії ворожій пропаганді в сфері комунікації. Ворог щодня публікує сотні фейків, дезінформаційних матеріалів, нав'язує своє бачення подій. Тож маємо давати йому гідну відсіч і на інформаційному фронті. Особливо важливим у цьому плані є вивчення настроїв молоді, як основної рушійної сили та резерву в боротьбі із російськими загарбниками.

Формування національно свідомого суспільства, спротив загарбникам та виховання молоді на патріотичних засадах були в основі ідейно-виховної діяльності всіх поколінь борців за незалежність України. Зокрема головною метою боротьби ОУН та УПА було утворення Української самостійної соборної держави: «Тільки власна національна суверенна держава є єдиною умовою і опорою нормального життя і розвитку нації, її культури, матеріального і духовного стану» [3, арк. 2]. Програмові документи ОУН післявоєнного часу твердили, що український народ сам має визначати свій політичний та соціально-економічний устрій, без втручання іноземних держав.

Ідеалом національного виховання вважалась свідома, політично думаюча, соціально активна людина, рішуча в своїх планах і діях. У реалізації цих планів важливе місце займали навчально-виховні та культосвітні установи, насамперед школа. Відтак, основний акцент у виховній роботі з юнацтвом ставився на шкільну молодь та освітянську інтелігенцію. У брошурі «За нову людину» зазначалось, що основною рушійною силою має бути молодь, для цього треба дати їй велику ідею та хороших провідників. Автори ставили питання: «чи сміємо ми робити

своїх дітей ягнятами, коли сусід виховує своїх на вовків?» [1, арк. 104]. Провід ОУН наголошував, що чим більш свідоме, морально здорове та освічене буде суспільство, тим коротший буде шлях до свободи. Підкреслимо, що кожна цивілізована країна дбає про виховання національно свідомої молоді, а здійснюється це перш за все через систему освіти та інформаційну політику держави.

Виховання українця, який зможе здобути і побудувати незалежну державу, було головним пріоритетом у ідеологічній політиці українського визвольного руху. Таким чином, освітньо-виховна платформа ОУН цілком відповідає завданням виховання сучасного громадянина України та є співзвучною із державними програмами: «Стратегія національно-патріотичного виховання» та «Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року» [4].

Актуальним сьогодні є створення широкої мережі виховних гуртків, спортивних клубів та патріотичних організацій серед української шкільної та студентської молоді. Для прикладу, в російській федерації діє розгалужена система загальнодержавних молодіжних структур: «Молодіжний демократичний антифашистський рух «Наші», неофіційні назви: «Путін-югенд», «Нашисти»; Молода гвардія Єдиної Росії, її аналог був і в Україні («Молоді регіони»); «Росія молода», «Росмолодь», «Юнармія» та ін. Головним завданням цих організацій є виховання юнацтва у великоросійському дусі, спортивно-військова підготовка та вкорінення ненависті до «ворогів» держави і влади. Образ цих «ворогів» ефективно формує російська пропаганда.

Найбільш відомою і дієвою є Юнармія – всеросійський дитячо-юнацький військово-патріотичний громадський рух, заснований у 2016 році. Створювалась організація для «виховання у молоді високої громадянсько-соціальної активності, патріотизму, відданості ідеям інтернаціоналізму, протидії ідеології екстремізму» [9]. На практиці організація стала рупором путінської пропаганди серед молоді. І це не дивно, адже опікується цим рухом особисто російський диктатор. Якщо у 2018 р. кількість учасників Юнармії нараховувала 230 тис. осіб, то у 2021 р. вже досягла одного мільйона юнаків. Така кількість – наслідок автоматичного включення адміністрацією шкіл школярів до цього руху після отримання відповідних вказівок з центру [9]. Більше того, нещодавно «міністр війни» С. Шойгу видав наказ про залучення юнармійців до бойових дій в Україні. У документі йдеться про підготовку потенційного людського резерву у віці 17-18 років для подальшого їх використання у війні в Україні.

Також відділи Юнармії, окрім території РФ, є в окупованому Криму, Вірменії, Таджикистані та Абхазії. Але, злочинній російській владі цього виявилось недостатньо. Розпочато процес створення ще одного молодіжного руху «Велика зміна», за аналогією піонерського руху часів СРСР. Уже проголосований відповідний законопроект.

В Україні також функціонує ціла низка молодіжних громадських організацій різного типу. Але надзвичайно мало об'єднань, які охоплювали б насамперед шкільну та студентську молодь. З-поміж інших своєю активністю виділяються: Українська скаутська організація «Пласт», Спілка української молоді (СУМ), Українське дитячо-юнацьке товариство «СІЧ».

Найбільшим молодіжним рухом в Україні є «Пласт». Крім того, ця організація має глибоке коріння в нашій історії та пережила численні заборони різних окупантів. Метою Пласту є сприяння всебічному патріотичному вихованню і самовихованню української молоді. Будучи неполітичною і позаконфесійною організацією, Пласт виховує «свідомих, відповідальних та повновартісних громадян місцевої, національної та світової спільнот, і провідників українського суспільства» [5].

Пласт в Україні об'єднує більше десяти тисяч членів різного віку і таким чином є найбільшою скаутською організацією України. Організація проводить щорічно понад 100 виховних таборів різної спеціалізації: спортивні, морські, з повітроплавання, мистецькі, лижні, альпіністичні, археологічні, кінні, екологічні тощо. Згідно звіту за 2020 рік в лавах цієї організації нараховувалося 10 436 пластунів [6].

Таким чином, не зважаючи на популярність, постійний розвиток та ріст Пласту, наявність низки інших молодіжних рухів, цього явно недостатньо. Сьогодні в нашій державі гостро не вистачає молодіжних структур, що займалися б національно-патріотичним вихованням саме підростаючого покоління. В Україні все ще немає молодіжної організації, що мала б загальнодержавний статус та урядову підтримку. Тому надзвичайно актуальним є створення гуртків серед шкільної та студентської молоді, насамперед військово-спортивного спрямування.

Крім того, важливим чинником впливу на сучасну молодь є створення якісного героїко-патріотичного медійного продукту та популяризація його у різних сферах, перш за все в Інтернеті. Тим паче, що така технологія пройшла чудову апробацію. Через поширення листівок, брошур, газет і журналів, ОУН, а згодом шістдесятники і дисиденти успішно утримували під своїм впливом молодіжне середовище. У вказівках Проводу ОУН зазначалось: «Поява журналу для молоді – справа дуже потрібна. Це прекрасний спосіб виховувати і

вести молоде покоління в бажаному напрямку [...] Ми зараз ведемо підпільну революційну боротьбу, тому журнал для молоді повинен передавати її традиції і досягнення цієї боротьби, готувати молоде покоління, здатне замінити нас в цій революційній боротьбі» [7]. Потрібно лише тогочасну методику адаптувати в сучасний інформаційний простір.

Надзвичайно важливим сьогодні є творення національного культу героїв, їхні ідеали та мета боротьби повинні бути дороговказом для майбутніх поколінь: «Героями люди не родяться, їх потрібно виховати» [8, арк. 51]. Вагомим складником виховання молоді має бути вшанування пам'яті загиблих борців за Україну, переповідання їх подвигів, виховання на їх прикладах: «На чинах упавших виховувати молодь, юнацтво і цілий народ» [2, арк. 81].

Остаточно «приборкати» національні погляди серед молоді та ліквідувати проведену підпіллям роботу в інформаційній сфері радянцям так і не вдалося. Ідейно-виховна діяльність ОУН, а в подальшому дисидентського руху мала розуміння та підтримку серед значної частини юнацтва. У школах та вищих навчальних закладах України молодь читала та поширювала національну літературу, створювала підпільні антирадянські організації. У відповідь комуністична влада та її спецслужби розгорнули повсюдний терор і переслідування. Сьогодні весь світ побачив, що російські загарбники діють такими самими методами, що і їхні попередники з НКВС-КДБ, тому наша відповідь має бути адекватною.

Таким чином, можемо стверджувати, що молодіжна політика української держави має позитивну тенденцію щодо охоплення юнацтва своїм впливом. Разом з тим, сьогодні в нашій країні гостро не вистачає молодіжних структур, що займалися б національно-патріотичним вихованням саме шкільної та студентської молоді. В цьому плані ми маємо вагомий історичний досвід. Адже, ідеологічно-виховна діяльність ОУН та дисидентів є невичерпним джерелом для протидії сучасній російській інформаційній війні та розвитку національно-державницької ідеї в українському суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Державний архів Рівненської області (далі – ДАРО). Ф. Р-30. Оп. 2. Спр. 9. Арк. 104.
2. ДАРО. Ф. Р-30. Оп. 2. Спр. 35. Арк. 81.
3. ДАРО. Ф. Р-30. Оп. 2. Спр. 52а. Арк. 2.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 р. № 673. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.11.2022).

5. Про Пласт. URL: <https://www.plast.org.ua/about/> (дата звернення: 02.11.2022).

6. Річний звіт Пласту 2020. URL: https://issuu.com/plast.org.ua/docs/plast_annual_2020 (дата звернення: 02.11.2022).

7. Стасюк О. Видавничо-пропагандивна діяльність ОУН (1941–1953 рр.) Львів: ЦДВР, 2006. С. 74.

8. Центральний державний архів громадських об'єднань України. Ф. 1. Оп. 23. Спр. 2968. Арк. 51.

9. Яременко В. Російська Юнармія наслідок німецький Гітлерюгенд? URL: <http://surl.li/doerd> (дата звернення: 02.11.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-78>

Стефанович С. Д.

студентка 3-го курсу,

Національний університет «Одеська юридична академія»

Науковий керівник:

Назаренко О. М.

кандидат філологічних наук, доцент

ЕТНІЧНИЙ СТЕРЕОТИП ЯК КАТЕГОРІЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Актуальність теми полягає в тому, що настанови та стереотипи створюють той стрижень, завдяки якому вимальовується реальний психологічний портрет національної спільноти. Завдяки настановам, а потім й стереотипам, створюються уявлення як про «чужу», так і про «свою» національну спільноту.

Національний (етнічний) стереотип – історично сформований, узагальнений та емоційно насичений образ нації або етносу [1, с. 46].

Психологічним механізмом виникнення етнічних стереотипів у свідомості є некритичне засвоєння. Вимірюючи стереотипи критеріями наукової істини та логіки, їх можна визнати вкрай недосконалими засобами мислення. Проте стереотипи існують й широко використовуються людьми, хоча останні й не усвідомлюють цього [7, с. 69]. Обговорення присутності типових уявлень про власний народ